



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Universitätsbibliothek Paderborn**

**Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis  
Expositio**

**Tamburini, Tommaso**

**Coloniæ Agrippinæ, 1665**

Obligationes Conductoris, parag. 2.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-40132**

magis, quia ex dictis à nobis alibi de iis, qui contractus intire possunt, facile hoc ipsum decernere, non erit difficile.

## §. II.

*Obligationes Conductoris.*

**A**d tria item obligatur Conductor. Primo, ad solutionem pensionis. Secundo, ad aliquas expensas. Tertio, ad reddendam, finito tempore Locationis, ipsam rem integrā, sicuti accepit. De singulis sigillatim.

*Ex occasione innuitur quis conducere possit?*

2. Eum, qui hæc tria servare non potest, vel à lege prohibetur (ut prohibentur Milites, agros conducere) conducere non posse, & cum, qui eadem potest servare, conducere posse, sic fac lè securi est, sicuti modo dixi de Locatoro. Quare à citatis, & citandis ea perte, si placet. Vide etiam infra. Nos, ut promisimus, prædictas tres Conductoris obligationes separatim explicemus.

*Conductor obligatur ad solvendam pensionem.*

2. Hæc obligatio luce clarius est; ideo enim Conductor fruitur re locata, ut pensionem conventam, & certè justam (sicuti supponimus) solvat. Quanta autem hæc pension esse debeat, & nonnulla alia, quæ huc pertinere possent, infra tradam c. 4.

*Conductor obligatur ad alias expensas.*

4. Ad illas Conductor expensas obligatur, quas modo paragraph. præced. dixi, esse necessarias pro a colligendis fructibus. *Quid lib. 3. Tr. 4. o. 22. nu. 4. & communi- ter.* de illis, quæ forte sunt necessariae ad rem, quam quis conductus, conservandam: (non dico meliorandam, de hoc enim jam dixi dicto paragr. præced.) Conduxit domum v. g. sed ecce imminet incendium. Conduxisti agrum, sed ecce ab inopinata alluvione est reparandus, &c. ex quibusnam expensis hæc præstanta, si illa pericula in re conducta accidant sine tua culpa? nam, si cum tua culpa, non est dubium a te esse præstanta.

5. Respondeo, Delugo loco citato universaliter docet, secluso pacto, vel consuetudine, ex natura hujus contractus Conducōrem non teneri ad expensas illas, quæ fiunt ad perpetuam utilitatem re locata, vel pro longiori tempore Conductionis. Ex quibus verbis colligere quis posset, incendium illud domus, & alluvionem illam agri, esse Locotoris expensis avertenda, quia faciunt ad utilitatem perpetuam rei conductæ. Sed puto, illum non loqui universaliter, sed dum taxat de expensis faciendis in re ita reparanda, ut redditur perpetuū melior, ut si murum novum in domo sit edificandum, &c. At nos hic loquimur solum de avertendis malis, quibus res conducta periret.

6. Dico igitur, mihi videri esse distinguendum, nam, vel magnis expensis hæc mala sunt avertenda, vel modicis, & ordinariis. Si hoc posterius, debet fieri expensis Conductoris. Ratio est, quia, qui rem conductus, obligat se ad illam ordinariis modis, & confuetis, atque adeo ordinariis expensis custodiendam, & ni custodiat, erit in culpa, & consequenter incidet in onus restaciendi rotum damaum, quod consequetur: posito enim, quod ipse Conductor rem apiam habeat à Locatoro, debet idem Conductor prævidere, ne inœpta reddatur. Maxime igitur id est notandum; ad mala enim avertenda modicis, & ordinariis expensis, obligari suum Conductor, quia obligari rem custodiere: At ad arietudinem dandam rei conducta obligatur Locator, ut b supra docuimus.

7. Confirmantur hæc ex Textu. Item (ait præced. Imperator) prospicere debet Conductor, ne aliiquid rei Jus, vel Corpus deterius faciat, vel fieri patiatur.

8. Si autem contingat illud prius, ut scilicet magnis, & extraordinariis expensis ea mala, casu, vel certè sine culpa Conductoris occurrentia, sint adverteenda, puto (salvo meliori iudicio) esse id præstandum expensis Locatoris, qui est rei Dominus. Ratio est, quia præciso alio pacto in contrarium, ad hæc extraordinaria non se obligavit Conductor, ne tacite quidem, quia nemo in hujusmodi contractibus intelligitur obligari, nisi ad confusa, & ordinaria. Confirmatur, quia mox dicemus, si casu conducta res perit, Locatori, qui est Dominus, perire: ergo, si sit expendendum, ne pereat, Dominus expendere debet,

debet, præciso, ut dixi, pacto in contrarium. Cum ergo ad sit solum pactum in contractu ipso implicitè imbibitum de exiguis expensis, ut modo vidimus, non verò de magnis, de quibus hic loquimur, ideo illas solum debet conductor, non has.

9. Quando autem conductor avertit malum magnis expensis suis (quod facere certè debet, si potest, etiam mutuando sibi pecunias, quia ad hoc erit, quando sine magno incommodo potest, urget illum obligatio custodiendi) debet eas Locator reddere Conductor, & eo nolente, poterit Conductor sibi occultè compensare, vel restringere tantum de pensione, vel etiam, si meliorem modum recuperandi suum non habeat, poterit retinere rem locatam, donec ipsi satisfiat ex fructibus, inde percipiendis. Ratio est, quia tunc Conductor usitatem rem gerit pro Domino, quamvis ad illam ex vi contractus non obligetur. Quare Justitia postularat, ut sit à Domino refariendus.

*Conductor obligatur, reddere eundem rem conductam integrum.*

10. Id certè maximè est de essentia hujus contractus; cum enim res conducta maneat in dominio Locatoris, & Conductor solum usum illius haberet ratio clare dictat, eam totam, integrum que esse reddendam.

Hinc obiter collige, usum consumptibilium verbi gratia, frumentum, vinum, pecuniam nequaquam locari posse (nisi forte ad pomparam, ut si locares pecuniam auream ad ostensionem, vel ornatum) quia non potes dare alteri ejus usum absolutum, salvare, cum usus ipsorum consummat.

*Quid debent Conductor, si res conducta de-  
terior fiant.*

11. Sed quid erit, si res ex aliquo acciden-  
ti perireat, vel diminuatur? Id certè hic maximè expendunt Doctores. Loquamus prius, si id eveniat ex culpa Conductoris, mox, si sine culpa.

12. Et quidem, si culpa, vel pueri sciunt, debet à Conductorate totum valorem refareni. Quanta autem, & qualis debeat esse ejusmodi culpa ad tantum omnes Conductorim imponendum, dicemus, cum de contractu Socie-

*Tamburinus de Sacramentis.*

tatis erit agendum, & illud denique resolvemus, tunc committi prædictam culpam cum onere restitutionis in foro conscientiæ, quan-  
do quis non adhibet eam diligentiam in fer-  
vanda re conducta, quam adhiberet in re simili sua custodienda.

13. Verum, ut hic in proprio loco id illu-  
stremus, breviter recolendum est. Primi, ex  
legibus dictum a alibi à nobis esse, juridicam <sup>a Lib. 3. in</sup> culpm esse triplicem, latam, levem, levissi-  
mam. Lata est omissione diligentiae, quam so-  
<sup>b Ibidem</sup> <sup>c 3. c. 2. §. 4.</sup> lent in simili adhibere prudentes, diligentesque: levis, quam solent diligentiores: levissima, quam diligentissimi.

14. Secundo, recolendum est, quod ibi-  
dem <sup>b</sup> diximus, nempe eum, qui rem accipit  
in suam solam commoditatem, ut est in com-  
modato, teneri ex culpa levissima: qui verò in  
utilitatem solam deponentis, ut in deposito  
gratis accepto, teneri ex dolo, vel lata culpa,  
non verò ex levi, vel levissima: qui denique  
in utilitatem utriusque, nempe tum dantis,  
tum recipientis, ut in locato, ubi alter solvit  
pensionem Locationis, alter utitur relocata,  
teneri ex dolo, vel culpa lata, vel levi, non ve-  
rò ex levissima. Atque haec praefindendo ab  
alio pacto, quod intervenire justè possit inter  
contrahentes, ut ibidem, & sèpè alibi nota-  
vimus.

15. Tertiò, recolenda sunt dispositiones  
trium legum, quæ maximè ad rem nostram  
faciunt. Prima è lex. Qui columnam (inquit) <sup>c L. si Mer-</sup> transportandam conduxerit, si fracta sit, idperi-  
culum is perficit, cuius opera quis uitetur, si ejus Columna  
culpa acciderit: culpa autem abest, si omnia facta <sup>d</sup> nam si lo-  
sunt, quæ diligenter quisque observaturus <sup>e</sup> cati.  
fuerit. Idem, si dolia, vel signum, vel alias  
transportandas conduxerit. Haec tenus lex.

16. Intellige autem hoc ultimum (vel alias  
res) eas debere esse similes columnæ quæ in ea  
asportanda facile frangi, vel similes dolio ple-  
no, quæ facile estrangi possunt: Et Doctores  
hic proponunt etiam exemplum de transpor-  
tandis vasis vitris. Porro, cur haec lex tam ri-  
gorosa est, ut dicat (quæ diligenter quisque  
observaturus fuerit) quod certè est con-  
demnare Conductorē ex culpa levissima,  
cum tamen ex aliis legibus <sup>d</sup> sciamus Condu-  
ctorē obligari solum ex culpa levi, non le-  
vissima, cur inquam est tam rigorosa?

17. Respondeo, rationem esse, quia ea, <sup>e</sup> Quas at-  
que est levius culpa in custodiendis aliis rebus, <sup>f</sup> cit. in  
est la-

E e e

est la-

est lata, & gravis in custodiendis, vel transportandis iis, qua faciliter frangi, vel effundi possunt; nam quando quis se obligat ad hæc transferenda, si etiam ex pacto, saltem impli- cito, obligat ad exactissimam diligentiam, cum se obliget ad transferendum secundum artem, & secundum operam, quam in illis rebus periculosis ipse ponet, si res esset propria: at, secundum artem, & secundum operam, hæc requirunt diligentissimam cautio- nem: hanc igitur, qui eam conduxit, promisit, eademque servare ex Justitia debet. Atque hinc confirmatur illud, quod roties a me locis citatis, & alibi inculcatum est, nempe eam negligentiam, quæ levis est in uno ope- re, verbi gratia, in effodienda terra, non esse levem, sed latam in alio verbi gratia, in me- dendo ægri, immo in eodem ægri, culpa, quæ levis est in medendo levi ejus dolore ca- pitis, gravis certè erit. In medenda vehementi febri; quia res ipsa quam quis suscipit facien- dam, quasi juxta suam levitatem, vel gravita- tem clamat, ut proportionata diligentia non omittatur.

*a L. Viden-  
mus ff. lo-  
tati.*

18. Secunda dispositio. An (inquit a Tex-  
tus) servorum culpam, & quoscunque induixerit,  
prefare Conductor debeat. Et paulò post: Mibi  
placeat, ut culpam, etiam eorum prefaret, si tamen  
culpam in inducendis admisit.

19. Haec tenus lex. Cujus est sensus. An, si  
incendatur v. gr. domus conducta ex culpa  
tui servi, tu debebas resarcire damnum, ac si tua  
fusillet culpa.

Respondeo. Jurisconsultus distinguendo.  
Si tu cum culpa induxisti servos illos, nempe  
eognoscens, esse pravos, vel ineptos, debes: Si  
sine culpa, non debes, quia tunc, respectu tui,  
eensemur fusille casu domus incensa.

20. Quod si queretas, quænam culpa hæc  
esse debeat, qua tu condemnaris ex delicto  
servi, vel operarii à te inducti?

Respondeo, certè gravis, qua scilicet defe-  
ceris in eligendis servis, & quidem juxta mo-  
do dicta, ut major diligentia opus sit in eli-  
gendo operario ad res majoris momenti,  
quam ad minoris. Et sane in foro extenso fa-  
cilius in hoc casu condemnaberis ( cui stan-  
dum erit post sententiam ) quam in foro in-  
terno, nam Judex faciliter presumet tuam ne-  
gligentiam, cura in conscientia faciliter ex-  
cusare poterit ignorantia, inadvertentia, bona  
fides, qua servum illum, nihil malí futuri pre-  
ficiens, vel suspicans, induxit.

21. Tertia dispositio. Si hoc (ait blex) in Lo-  
catione conuenit, Ignem ne habero, & habuit, §. 5. lib.  
tenebitur, etiam si fortuitus casus admisit incendi-  
um, quia non debuit ignem habere. Et ibidem  
§. ultimo. Convenerat, ne in villa urbana sa-  
num componeret, & posuit deinde servus igne il-  
lato succedit; ait Labeo, teneri Conducorem ex  
locato, quia ipse casum præbuit inferendo sa-  
num contra conductionem.

22. Hæc ibi. Cur autem hæc? quia jam  
paulò ante monimus, pacta justa esse le-  
vanda, secus damna sequuta merito impun-  
tatur ei, qui pactum non servat.

23. His in memoriam redactis, ut, quod  
modo num. 10. illustrandum proponimus,  
afferamus, quærimus, ad quid tenearis, si, Pri-  
mò, præscripto tempore non reddas equum,  
v. gr. locatum, & is casu moritur? si, Secundò,  
equus locatus item fuit ad tot millaria per-  
agenda, & tu ad alia illum ducas, unde casus  
in foveam präceps ruat: si, Tertiò, idem lo-  
catus fuit ad nullam sarcinam, nisi equitem  
portandum, & tu contra facias, unde, & pati-  
ter moriatur equus?

23. Respondeo, te teneri ad omnia damna  
sequi, quia contra pactum explicitum egis-  
ti, nisi forte in primo casu appareat, eodem  
modo moriturum fuisse equum, si inventus  
fuisset in potestate Domini: de qua tamen re  
sue sunt considerationes alibi à nobis ex Lib. 3.  
p. 16.

25. Quando tamen rationabiliter conji-  
cis, non esse contra voluntatem Locatoris, te à mu-  
tatione usum re conducta uti, tunc certè nec  
culpam, nec restitutionis onus subibis.

26. Sed quid, si mala putatione vites v. g.  
infæcundas reddidisti pro aliquibus annis  
post finitum tempus tuæ conductionis? Quid  
si de muro domus ruinam minantem Domi-  
num domus temporis, ut succurreret, non ad-  
moniisti? Quid si ob negligentiam, servitu-  
tem induci in præmium conductum permisisti?  
Quid si ingruentem tempestatem contra navem conductam, cum posses, non piz-  
cavisti?

2. Respondeo, Teneris etiam ad ejusmo-  
di damna, non quidem ex pacto explicite,  
quod supponimus hic non adesse, sed ex im-  
plicito, quo Locator implicitè promittit,  
rem locatam, ut suam custodire eo modo,  
quo in superioribus dictum est. Denique le-  
ge totum titulum ff. locati, & conducti, ac  
Jun. 16.

Jurisperitos in eundem locum, nani innumera his similia non difficulter invenies.

28. Si nulla culpa Conductoris res conducta pereat, sed casu, & fortuna, planum est, & leges praedictae nullies repetunt, in nullo fonteneri Conductorem, nisi aliquid iustum pactum praescelerit, &c. nec aliud hac in re dicendum occurrit, quod ex dictis colligi non possit.

29. Sed quid in dubio? Si domus conducta incendio consumpta est, & dubitur de incendiis causa, conductor ne presumetur fuisse in culpa in cendii?

*Laym.* Respondet, cum a Layman, nequam præsumi, sed Conductorem absolvendum esse, nisi Locator culpam ostendat. Ratio universalis est, quia delictum nunquam presumitur, nisi clarè probetur. Aliam rationem *sancit.* pro incendio lege apud eundem Layman.

## CAPUT II.

## Explicans illud descriptionis.

Rem, vel personam aliquam, etiam seipsum, concedit Condustreri.

1. Potest etiam locari non solum res, sed peciam persona, quæ obliget suum famulum, seu operam suam alteri. De persona commodius dicam in cæle hujus tractatus separatum. Quare de re hic dumtaxat agendum.

2. Res ergo, quæ locantur, possunt esse sive mobiles, sive stabiles. Sic locatur domus praedium, equus, vestis, &c. Et quoniam nomine Ambitionis stabilium veniunt etiā jura, ut si quis habeat stile Beneficium Ecclesiasticum, quod est Jus ad percipiendos fructus Beneficii, vel potius in alijs gabbella; habet enim Ius illam exigentia, id est etiam hæc locari possunt, pro pretio, qui omnibus expensis justo: dummodo sis meum morum omnia, quæ vendi possunt, posse, & locari, exceptis iis, quæ lege prohibentur.

3. Prohibentur autem Primo, locari prædia, b Ecclesia, nisi ad Trienium. Vide mox Curiales num. 7.

Secundo, prædia quæcunque conduci à Militibus, &c & Curialibus vetantur.

Tertio, prædia eadem quæcunque prohibentur conduci à Cleris negotiandi causa, nisi iudeas possint succedere Condustrori.

Quarto denique, domus vicina habitatione Magistrorum & prohibit locari fabro, q*L. un. C.* aut alijs Magistro, quando corum voces con- de studiis funderentur. Circa hoc tamen notat Bonac. *f. liberal.* non videri esse in usu, nisi reclamat Ma- urb. *Rogister.*

4. Illud queri hic Primo potest. An si quis de studiis pauper obtineat facultatem à Pontifice, vel teriarum Episcopo petendi eleemosynam, possit hoc, f Bonac. de (ut ita appellemus) Jus locare alteri pro tan- cōr. qu. 7. ta pensione sive diurna, sive menstrua, sive p. i. n. 2. annua?

5. Concedit Sanchez, g quia, inquit, g *Sanc. l. 1.* nullo iure id prohibetur, & pauper tunc lo- *conf. c. 7.* cat Jus, quod habet, estque contractus for- *dub. 2.* tunæ, nam, si v.g. omnibus expensis cir- constantiis, locutus facultas petendi eleemo- sinam in hac frequenti Civitate pro pretio decem aureorum, potest evenire, ut Condu- stror perciptiat plus, vel, ut perciptiat minus. Negat vero Delugo. h Ratio ejus potissima est, quia, quicquid sit, an sit justus hic con- *h Delugo.* tractus inter Conductorem, & Locatorem, d. 29. de erit injustus contra Fideles dantes elemo- *Inst. n. 4.* synam, qui nolunt dare, nisi pauperi, non vero huic Condustrori, qui pauper non est.

6. Sed certè responderi potest huic argumen- to, nam Fideles sic dando dant mediare ipsi pauperi. Quare prior sententia, quam docet Sanchez, approbari potest, modo nihil aliud addatur, quod in justitiam redoleat. Il- lud negare non potuit ibidem Delugo, non fore contra voluntatem Fidelium, quando ipse pauper petere per se ipsum nequit, ut pe- rat alius, cui detur ex eadem eleemosyna pre- *i Ap. Glos.* tum laboris.

7. Potest Secundò, queri major explicatio in l. ult. C. vocis illius *Triennium.* cum Pontifex prohi- Detem- bet, ne prædia Ecclesia locentur, nisi ad rib. in in- *Triennium.* De qua re ego sic ratiocinior. *tegrum*

8. Annus in Jure i duplex est: Alius Restitut. Continuus, Alius Utilis: illum appellarem *Baldus ib.* Physicum, hunc vero Moralem. Continuus, *C. 15. A-* seu Physicus currit, compleeturque duodecim de col. 1. C. non interrupitis mensibus, etiam si in iis dies locati. Re- adsint aliqui, in quibus Actor agere non va- *biffus 1.* biffus 1. let, nec Reus se defendere, nec operam dare *Cū Prætor* cause Iudex, quos dies, merito, vocamus la- *ff. de verb.* signific.

9. Annus aürem utilis moralis conflatur, *Covar.* compleeturque duodecim mensibus, qui ca- loc. mox reant legalibus impedimentis, puta, quia sint citando.

Eccc 2 ad li-